

Anna Lindh: Ett öppet land i en global värld (Tal på socialdemokraternas extrakongress 2000)

Talare

Anna Lindh
Utrikesminister

Datum

10 mars 2000

Plats

Folkets Hus, Stockholm

På morgonen i dag satte jag på tv:n och såg de norska kommentarerna till norska regeringens avgång och socialdemokratins återkomst. Grattis och välkommen säger vi till Jens Stoltenberg och Arbeiderpartiet!

På ekonomiekot redogjorde de för världens börskurser. Handeln pågår världen runt, dygnet runt. På tåget från Nyköping till Stockholm satt mina tåggrannar, som vanligt, med mobiltelefoner och datorer.

Ständig kontakt. Ständig information.

På arbetsplatserna – precis som i regeringen – känner vi alla hur tempot drivs upp och kraven ökar. Tempot i nyhetsrapporteringen accelererar hela tiden. Just nu ligger kongressen ute på nätet. Hela världen kan följa det som sker här, hela världen hör om det är surrigt i lokalen – om de vill. Visst är det fascinerande och lite skrämmande.

Men ni känner alla igen er i bilden. Teknikutvecklingen i industrin, i sjukvården och i undervisningen går ju i samma rasande takt. Kapitalet driver på för sina syften. En snabb transaktion är snabba pengar. Här väntas inte på fördjupande analyser. Information, kontakter, värdepapper och valuta korsar blixtnabbt nationsgränserna.

Enorma belopp omsätts varje dag i valutahandeln. I går omsattes mer pengar på den svenska penningmarknaden än staten betalar ut i sjukersättning och barnbidrag på ett helt år. På några få år har sammanslagningar och uppköp av företag över nationsgränserna mer än tredubblats. Det är klart att denna utveckling innebär stora risker.

Kapitalet har alltid strävat mot en internationell marknad, efter expansion.

Arbetarrörelsen har också alltid varit internationell. Men om vi vill fortsätta att vara en internationell motkraft till kapitalet måste vi finna nya vägar.

Globaliseringen ger också möjligheter. Den gränsöverskridande snabba informationen kan likaväl handla om mänskliga rättigheter som om börskurser. Det gränsöverskridande samarbetet kan gälla politik och värderingar likaväl som kapital och vinster.

När jag var SSU-ordförande spreds flygblad och tidningar i hemlighet i dikturländer. Vi var ibland med och betalade, men vi visste att det tog tid, att det var svårt, att det var farligt.

Nu kan oppositionen i Vitryssland hålla kontakt med SSU via Internet. Nu finns en bombattack mot marknaden i Groznyj inom en timme på världens TV-kanaler och datorskärmar. Nu börjar till och med det slutna Kina få kontakt med omvärlden via Internet.

Den fria informationen är diktaturernas värsta fiende. Vi har mer och snabbare information än någonsin förr. Vi har också en mycket starkare ställning för demokratin i världen. Sverige och svensk socialdemokrati har en stolt tradition – och vi kan använda våra nya instrument i kampen för mänskliga rättigheter och våra gemensamma värderingar.

Då knyter vi också an till vår historia, och inte minst till arvet efter Olof Palme. Han var något så ovanligt för sin tid som en toppolitiker som tog upp brott mot mänskliga rättigheter oavsett var de begicks. ”Diktaturens kreatur” sade han vid Sovjets inmarsch i Tjeckoslovakien. Han stödde Solidaritet i Polen. Men han angrep också Vietnamkriget och USA-stödda diktaturer som Pinochets i Chile.

Under kalla kriget var det ofta ensamt att driva krav på mänskliga rättigheter och demokrati. Warszawapakten slog en järnridå kring sina kommunistdiktaturer, och för att få allierade mot Sovjet hände det alltför ofta att USA och andra demokratier stödde högerdiktaturer. Därför var Olof Palmes röst stark och viktig – och alltför ensam. I dag har tiden äntligen hunnit ifatt Olof.

Kalla krigets slut och globaliseringen, med sitt intensiva nyhetsflöde och Internet, kan alltså underlätta kampen för demokrati och mänskliga rättigheter.

Globaliseringen gör det också viktigare än någonsin förr att socialdemokratien agerar gemensamt för våra intressen och värderingar. Kapitalet agerar mer samlad i dag än tidigare; då måste också vi agera tillsammans med andra. En gemensam världsekonomi måste styras av gemensamma värderingar för humanism och människovärde.

Det bästa samlade instrumentet i dag är EU. Jag säger inte att EU är perfekt. Jag säger inte att EU lyckas bemästra marknaden. Men EU är ändå vår möjlighet – särskilt med socialdemokratiska regeringar i nästan alla EU:s medlemsländer.

När jag som SSU-ordförande debatterade EU för ett antal år sedan så var den gemensamma marknaden det stora projektet. Handel över gränserna. Företagens villkor. EU kändes länge som kapitalets projekt, eller som ett ekonomisk-tekniskt samarbete. I dag är debatten en helt annan. Nu handlar det om utvidgningen av EU till de nya demokratierna i Östeuropa, ett historiskt steg för fred i Europa.

Vi har också exemplet Österrike. Där visas tydligt att EU i dag handlar om mycket mer än ekonomi och handel, att EU handlar om gemensamma värden, om mänskliga rättigheter och demokrati. ”Äntligen gör EU något viktigt!” har många gamla EU-motståndare sagt till mig.

Och det var intressant att se att två partier var kritiska i riksdagens EU-nämnd. Förutom moderaterna, som vill se EU som det ekonomiska projektet men som backar när det börjar handla om tydlig politik för demokrati, så var också miljöpartiet, som inte vill vara med i EU alls, tveksamt. Moderater och miljöpartister möttes i sin rädsla för EU:s politiska kraft.

EU:s betydelse för demokratin ser vi också i kraven på kandidatländerna, att de ska respektera mänskliga rättigheter – det må gälla romerna i Slovakien eller kurderna i Turkiet. Jag känner det starkt när jag talar med våra partivänner i Portugal, Spanien och Grekland. Greklands utrikesminister, Giorgos Papandreou – som jag tror många av er har träffat – tillbringade flera år i Stockholm i skydd för militärdiktaturen i Grekland. Han och många andra kan berätta hur de säkrade sin demokrati genom EU-medlemskapet. Låt oss nu använda EU för att säkra demokratin i hela Europa!

EU är inte perfekt. EU har många brister. Men EU ger oss möjligheter som vi aldrig kan få på egen hand.

Därför är det också dags att vara med i EU på allvar. Helhjärtat – inte halvhjärtat. Det innebär inte att vi ska sluta att kritisera, sluta försöka förändra och påverka – tvärtom. Men vi ska vara med fullt ut i EU-samarbetet.

En del av EU-samarbetet är EMU.

Jag tycker vi hittills har haft en bra debatt och diskussion om EMU: Partikongressen 1997 manade till en öppen diskussion om EMU där alla skulle få tillfälle att sätta sig in i frågan.

Och över 20 000 informationsmaterial har beställts från partistyrelsen. Hundratals studiecirkel har genomförts. I bildningsförbunden, i skolor och på universitet, i media och på arbetsplatserna har människor samlats och diskussionen förts. Varje människa som velat har kunnat skicka in sina synpunkter till partistyrelsen. Och av dem har vi tagit stort intryck i vårt beslut.

Den här processen är en oerhörd demokratisk styrka. Det är bra att vi haft den här tiden för eftertanke och diskussion. Svaren som skickats in visar hur många sidor EMU-frågan har – och hur vi utifrån samma grundvärderingar kan komma till olika slutsatser.

Partistyrelsen anser, efter att noga ha vägt argumenten, att Sverige ska ansluta sig till EMU:s tredje steg. Sedan partikongressen 1997 har EMU:s tredje steg blivit verklighet; 11 länder är med i EMU, nummer 12 och 13 är på väg – Grekland och Danmark. Alla socialdemokratiska partier i Europa är för EMU-medlemskap, liksom den europeiska fackföreningsrörelsen. I den gemenskapen, tycker partistyrelsen, har Sverige och svensk arbetarrörelse en självklar plats.

Det viktigaste skälet för partistyrelsen är att vi som litet land är sårbart. En liten valuta är utsatt. Sverige har tidigare fått känna av marknadens reaktioner. Vi mer eller mindre tvingades sänka sjuk- och arbetslöshetsersättningen till 75 procent innan den internationella kapitalmarknaden sänkte räntorna. Jag vet inte hur många procent av BNP eller hur många jobb som spekulationerna om den svenska ekonomin kostade oss 1995. Men jag vet att det kostade på – för arbetslösa och sjuka och för tilltron till välfärden och demokratin, för den

facklig-politiska samverkan.

Dit ska vi aldrig igen! Kapitalet ska aldrig få övertrumfa riksdag och demokrati. Välfärden är för dyrbar. Demokratin är för viktig. Därför vill vi ha en stabilitet och styrka som samarbetet i EMU ger.

I svaren till partistyrelsen på EMU-frågorna inför kongressen tas också många andra aspekter upp. En del pekar på att valutasamarbetet kan ge lägre räntor och därmed fler jobb. Det stärker vår ekonomi. Och för att citera den brittiska utrikesministern Robin Cook när han argumenterade för brittiskt medlemskap: ”Ju starkare ekonomi, desto större blir vårt politiska inflytande. Nuförtiden är Moodys kreditvärdering mycket viktigare än storleken på försvaret när vi mäter länders nationella styrka.”

Andra argument: Redan som turist märker man att det kostar att växla pengar från en valuta till en annan. För små och medelstora företag kan det handla om mycket pengar. Och det är en marknad med 300 miljoner konsumenter.

Och för konsumenterna är det viktigt att kunna jämföra priser. Det blir lättare med samma valuta. Och när prisskillnaderna blir tydligare pressas priserna nedåt – det må gälla mat, cd-skivor eller barnkläder.

En del tar också upp vårt inflytande i EU, och menar att vårt inflytande skulle öka om vi också var med i EMU. Och det är nog så, att hittills har vi klarat vårt inflytande i EU utan att ta ställning till EMU. Men om vi fortsätter att stå utanför blir det svårare, betydligt svårare.

Inflytande och demokrati är naturligtvis argument som också de tveksamma och motståndare använder mot EMU. Jag förstår dem som säger att EMU inte är ett demokratiskt projekt, som ifrågasätter centralbankens självständighet, som skulle vilja se större demokratisk legitimitet. Centralbanken är i och för sig utsedd av regeringarna och måste stå till svars inför Europaparlamentet fyra gånger om året. Men det är klart att öppenhet och den demokratiska legitimiteten bör stärkas i framtiden. Vilken institution påverkas inte under arbetet? Banken har bara funnits i ett år. Men det är lite svårt att delta i diskussionen om hur den borde fungera om vi inte ens är medlemmar.

Trots sina brister är EMU vår möjlighet att agera samlat, inte bara med utan

också till skydd mot marknaden.

Nu är det dags att ta ställning. Partistyrelsen säger ja, men vi ska vänta tills vår konjunktur är i fas med övriga Europa och till dess vi är säkra på att lönebildningen fungerar bra. Annars riskerar vi problem med ekonomin.

Vi behöver också titta på system för att hantera eventuella kriser i framtiden. Idén om buffertfonder är en viktig del av det arbetet.

Frågan om svenskt medlemskap i EMU:s tredje steg ska avgöras av svenska folket. Många vill ha besked om folkomröstning nu. Visst är det mest troligt att det blir en folkomröstning. På partikongressen i Sundsvall beslutade vi att bibehålla handlingsfriheten genom att frågan skulle underställas svenska folket för prövning – i allmänt val eller folkomröstning. Ingenting har hänt som föranleder partistyrelsen att vilja ändra det beslut som den ordinarie kongressen fattade.

Partistyrelsen menar att vi inte bör låsa oss innan de två villkoren är uppfyllda. Då, när vi tycker det är dags att gå med, ska vi också diskutera formerna för hur folket ska få säga sitt på ett demokratiskt sätt.

Sammanfattningsvis säger vi ja till EMU av flera skäl.

För välfärden – vi får tryggheten av att dela valuta med 300 miljoner andra européer. Det ger oss möjlighet att föra en aktiv finanspolitik och en trygg välfärdspolitik även när det blir kris utan att spekulanter driver upp den svenska räntan. För jobben – EMU minskar räntorna och underlättar handel och investeringar. För Europasamarbetet – deltar vi helhjärtat kommer vi att kunna påverka mer. Om vi säger ja kommer inte vardagen att förändras dramatiskt men vi blir tryggare.

Partivänner! Tänk om någon på partikongressen 1987 sagt att Sovjetunionen skulle upplösas, Berlinmuren rivas och de baltiska länderna söka medlemskap i EU inom tio år? Vi hade alla tyckte att det var mer än lovligt naivt.

I dag står vi inför att ena öst och väst i Europa. Utvidgningen av EU, så EU blir hela Europas projekt, är vårt största fredsprojekt sedan FN bildades. Vi vill – tillsammans med de andra 13 socialdemokratiska regeringarna i Europa, se ett

Europa som bygger på lika människovärde, solidaritet och humanism.

Det handlar om jobben i Europa, om jobb för Europas 16 miljoner arbetslösa, om forskning och IT, om bra skola och livslångt lärande, om kvinnors rätt till bra jobb och lika lön.

Vi kommer att diskutera regionalpolitik senare på kongressen. EU:s regionala stöd räknar vi med kommer att ge 56.000 nya jobb i de mest utsatta regionerna i Sverige. Kampen i Europa och kampen i Sverige går hand i hand. Det är lättare att bekämpa även den svenska arbetslösheten med ett europeiskt samarbete.

Det handlar om miljön i Europa. Jag kunde som miljöminister se hur mycket EU betydde för att få de värsta syndarna att bättra sig och för att få de bästa att tävla om framsteg på miljöområdet. Vi behöver det europeiska samarbetet, för att komma åt svavelutsläpp från Tyskland som försurar skogen i Västsverige, avlopp från baltiska länder som bidrar till Östersjöns övergödning eller farliga kemikalier i spanska datorer. Toppmötet i Göteborg under det svenska ordförandeskapet ska flytta fram EU:s miljöarbete.

Det handlar om Europas kvinnor. Jämställdheten syns inte riktigt runt bordet under toppmötena men självkritiken finns där i många länder. Kvinnor runt om i Europas gläds åt svenska förslag och initiativ. Vi ska driva på för tuffare regler mot diskriminering. Vi ska skärpa kampen mot kvinnohandel och barnporr. Arbetet i Sverige och Europa går hand i hand.

Allt detta blir viktigt under vårt ordförandeskap i EU våren 2001. Då har vi chansen att visa vad medlemskapet verkligen innebär, att även ett litet land kan påverka och företräda hela Europa.

Vårt medlemskap ger oss inte bara möjligheter att forma framtidens Europa. Det ger också nya sätt att påverka den globala utvecklingen.

Samarbetet i Europa handlar också om säkerheten. När länderna och folken i öst och väst, syd och nord, flätas samman så stärks säkerheten. När vi i dag arbetar för fred på Balkan så har den grekiska utrikesministern Giorgos Papandreu vårt nordiska samarbete och Östersjöarbetet som modell. Det känns som vi äntligen är på väg mot den gemensamma säkerhet som Olof Palme argumenterade för.

Sverige har spelat en aktiv roll i det internationella arbetet. Vi har drivit frågor om internationell solidaritet, demokrati och mänskliga rättigheter. Vi har arbetat för kärnvapennedrustning och fred. Det arbetet ska vi fortsätta – och vi ska också utnyttja EU i det globala arbetet.

Globaliseringen har lett till ökad tillväxt och att andelen fattiga av världens befolkning minskat under 1990-talet. Men samtidigt har klyftorna mellan rika och fattiga vuxit, både inom och mellan länder. I dag överstiger de 200 rikaste individernas förmögenhet inkomsterna hos uppemot 2,5 miljarder människor.

Vi måste få minskade klyftor och rättvisa för tredje världens länder. Både genom bistånd och genom att låta utvecklingsländerna handla på rättvisa villkor. Det är skandal att det fortfarande bara är fyra länder som uppfyller FN:s biståndsmål om 0,7 procent av BNI i bistånd. Sverige är ett av dessa fyra länder. I takt med att ekonomin nu förbättras så ökar vi också vårt bistånd – både för att tillväxten ger högre nationalinkomst som automatiskt ger mer pengar till biståndet – och för att vi bestämt att vi successivt ska uppnå enprocentsmålet igen.

Med biståndet kan vi ge akut hjälp till dem som drabbas av översvämningen i Moçambique, vi förebygger miljöproblem i Vietnam och vi stöder demokratiprojekt i Latinamerika. Men framför allt ska biståndet hjälpa till att få ekonomisk och social utveckling och större rättvisa i världen.

Vi ska vara en röst för demokrati och mänskliga rättigheter. Vi måste ställa krav på dess innehåll och låta de mänskliga rättigheterna få genomslag i praktiken. Flickorna i Afghanistan har rätt till utbildning. Kvinnorna i Afrika ska slippa könsstympning. Kurdiska barn i Turkiet ska få lära sig kurdiska. Pakistanska barn ska få gå i skolan – inte arbeta. Kinesiska studenter ska få kräva demokrati utan att hotas av fängelse.

Vi ska vara en fristad för människor som behöver skydd. I Sverige har vi i dag en invandring som är tre gånger så stor som för 20 år sedan. Det är också en del av internationaliseringen. EU måste garantera en solidarisk flyktingpolitik i hela Europa.

Vi ska driva arbetet för nedrustning och fred. Det gör vi bäst med ett militärt alliansfritt Sverige. Vi kan och ska samarbeta i Europa för att förebygga

konflikter och krig, för att bistå praktiskt med allt från katastrofhjälp till Moçambique till fredsstyrkor till Balkan i samarbete med FN. Vi har ingen anledning att ändra vår militära alliansfrihet. Vår säkerhet, säkerheten i hela norra Europa, är större och vårt aktiva arbete för kärnvapenedrustning underlättas av att vi är militärt alliansfria. Folkpartiet driver ju krav på Nato-medlemskap. Tycker Lars Leijonborg verkligen att vår säkerhet blir större om vi är med under Natos:s kärnvapenparaply? Vår medlarroll underlättas av alliansfriheten. Carl Bildt vill inte gärna låtsas om att han fått sina FN-uppdrag just på grund av den militära alliansfriheten.

Det som har varit viktigt för svensk politik, inrikes såväl som utrikes, ska vi fortsätta att driva. Och vi har fått en möjlighet till, och det är att använda EU. Den möjligheten ska vi ta. Och vi ska ta den med stolthet, för vi har något att bidra med.

Man brukar säga om människor att det är lättare att älska en annan människa om man tycker om sig själv. Jag tror det är likadant med länder. Det är lättare att vara internationalist och Europavän om vi är stolta över Sverige och vad Sverige kan bidra med.

Sverige ska bidra till Europasamarbetet för jobben, för miljön, för jämställdheten, för freden och säkerheten, och för den internationella solidariteten. En del av samarbetet är EMU. Därför ska vi vara med i EMU, när tiden är den rätta.

Taggar

2000, 2000-tal, Kvinna, Socialdemokraterna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/anna-lindh-ett-oppet-land-i-en-global-varld-tal-pa-socialdemokraternas-extrakongress-2000>